

Izhaja vsak pelek.

Uredništvo in
upravnštvo:

Kopitarjeva ulica št. 6.

NAŠA MOČ

Naročnina znaša:

celoletna . . . K 4.—

pololetna . . . „ 2.—

četrtletna . . . „ 1.—

Posamezna št. „ 0'10

GLASILO SLOVENSKEGA DELAVSTVA.

Štev. 37.

V Ljubljani, dne 15. avgusta 1913.

Leto VIII.

Močno delavsko organizacijo hočemo.

Čitam poročilo o glavni skupščini strokovne zveze krščanskih rudarjev v Nemčiji. Koliko takih poročil ti pride pred oči, preletiš jih, da znaš, kako da ti razne delavske organizacije poslujejo. Časnikarsko jih niti izbrati ne moreš. A poročilo, o katerem zdaj pišem, je vezanostimivo tudi za naše razmere.

Čujem večkrat peti pesem, češ da so prispevki naše Jugoslovanske Strokovne zveze visoki. Kdor tako govori, seveda ne pozna niti abecede strokovnih organizacij. S strokovnega stališča so vsaj za polovico prenizki. Delavstvo bo sčasoma še samo zahtevalo, da se povišajo, ko se bo med njim strokovna misel še bolj poglobila kakor se je že.

Na skupščini strokovne zveze krščanskih rudarjev so razpravljali o prispevkih. Do zdaj so plačevali člani 40 fenigov (47 vinarjev) tedensko. Ker morajo biti rudarji hude boje z delodajalci za svoje pravice in ker je uspeh boja odvisen od denarja, s katerim razpolaga strokovna organizacija, so se rudarji prepričali, da je 40 fenigov premalo za vojni zaklad.

To, da so vsi člani enako plačevali, tudi ni bilo pravično, kar je naš dr. Krek pred Nemci znal in je zato, ko je sestavljal poslovnik J. S. Z., ga tako sestavil, da ima J. S. Z. pet plačilnih razredov. Nadalje so pa v Nemčiji tudi naglašali, da ni prav, če imajo vsi člani enake pravice in da bi bilo prav, če bi se podpre z leti zviševale. Poizvedbe so tudi dognale, da dobe do 60 odstotkov vseh podpor člani, ki so šele 1 do 5 let pri organizaciji.

Premoženja ima krščanska rudarska zveza nad 2 in četrt milijona mark (nad dva in pol milijona kron), vse rudarske organizacije v Nemčiji pa približno 6 milijonov mark. Voditelji organizacij so se pa prepričali, da velikopoteznih izboljšav gospodarji ne dovolijo, dokler jih ne prisilijo bogate organizacije, ki se jih boje kot vrage križa; 6 milijonov mark je z ozirom na nemško rudarstvo premajhna sila, saj 15 do 20 milijonov mark bi morali delavci zbrati za obrambo svojih pravic, 40feniški tedenski prispevek je prenizek, četudi so vsako leto nekaj stotisoč mark prihranili. Socialna demokratska zveza je zato svojim članom prispevek od 50 do 60 fenigov tedensko zvišala.

Vodstvo zveze krščanskih rudarjev je pri glavni skupščini predlagalo,

da naj se določi tedenski prispevek z ozirom na plače tako-le:

1. razred zaslužek do 3 mark 30 fenigov.

2. razred zaslužek od 3 do 4 mark 40 fenigov.

3. razred zaslužek od 4 do 5 mark 50 fenigov.

4. razred zaslužek od 5 do 6 mark 60 fenigov.

5., 6., 7. in 8. razred (prostovoljno izbrani razredi) in sicer 5. razred 70, 6. razred 80, 7. razred 90 fenigov in 8. razred 1 marka.

5 fenigov naj se še tedensko prispeva za opravilo okrožnih vodstev.

To ti je moralo na skupščini zašumeti? Kaj še! Člani te zveze so že prepojeni strokovnega duha. In uprli so se predlogu, češ centrala zahteva preveč! Kaj še! Delavci so centralo nahnulili, češ da še premalo zahteva. Izjavljali so, da takoj plačajo tedensko 1 marko (1 krona 18 vinarjev), ker le s sredstvi se more kaj doseči. Organizacija z nizkimi prispevki ne more voditi boja za delavske pravice in je le odvisna od beraških zbirk. Soglasno in z velikim navdušenjem se je sklenilo, da se tedenski prispevki tako-le določijo:

1. razred do 3 mark 40 fenigov.

2. razred od 3 do 4 mark 50 fenigov.

3. razred od 4 do 5 mark 60 fenigov.

4. razred od 5 do 6 mark 70 fenigov.

5., 6. in 7. (prostovoljni razredi) in sicer 5. razred 80, 6. razred 90 fenigov in 7. razred 1 marka.

Kdor Zvezi stopi, mora 1 leto čakati, predno dobi podporo. Glede na bolniško podporo se je določilo, da se prične izplačevati šele s 15. dnem bolezni. Starejši člani dobe od slej dlje podporo kot mlajši, in sicer izplačuje: po 1 letu 70 dni (10 tednov), po 3 letih 84 dni (12 tednov), po 4 letih 98 dni (14 tednov), po 5 letih 112 dni (16 tednov), po 6 letih 126 dni (18 tednov), po 7 letih 140 dni (20 tednov), po 8 letih 154 dni (22 tednov), po 9 letih 168 dni (24 tednov), po 10 letih 182 dni (26 tednov).

Z ostalimi podporami se ne bomo pečali, ker bi predaleč zašli.

Najlepše pa še sledi: Ko so se članom ti sklepi razglasili, se ni nihče upiral, nasprotno, delavci se kar vpišujejo v najvišji razred. Umevajo že dobro važnost in pomen denarno močne in mogočne strokovne organizacije.

ki pohajkuje krog cel dan. Naveličala se bosta drug drugega v enem letu in potem imam Marico zopet doma in vi se spečate z drugo.

»Ne vem, ali veste to ali ne, toda vi postajate nezaslišano predrzni,« udari vmes Čamel. »Ali ne veste, da sem jaz priznan strokovnjak za hrošče?«

Viljem ga je gledal. Imela sta uprte oči drug na drugega. Bila sta močno razgreta, kot je kazal pogled in spoznala sta to.

»Jaz se ne bom prepiral z vami,« pravi Turent za nekoliko časa. »Zato sem tukaj, da vam povem, kaj bo, ker razumem, kakšna je ta reč. Tako se bo zgodilo,« kakor pravim. »Prenehaj je. Hrošči!« zakliče. »Neumnost!«

»Torej sporazumiva se jasno. Ali mi vi branite vzeti Marico pod vsakim pogojem?«

»Nikakor ne. Ni je reči, ki bi je bolj želel. Vi bi jo res osrečili, ko bi hoteli. Pravim pa, da je zdaj ne morete in ne maram vam je dati, dokler ne bom prepričan, da jo boste. Jaz delam popolnoma razumno.«

»Kaj, zlodja, hočete?«

»Jaz hočem, da kaj delate, da vas v življenju še kaj drugega zanima, nego lastna zabava. Hroščev ne morem šteti za življenjsko zanimanje. Kakšni ste zdaj, ne delate nič, razen da se

Jugoslovan. Strokovna Zveza.

Iz ljubljanske predilnice. Vsak bi bil rad gospod. V ljubljanski predilnici smo pa res srečni. Kamor se človek obrne, pa naleti na gospodarja. Ravnatelj, kolikor jih pride, vsak je za delavstvo slabši. Sedaj pa prekaša vse druge. Leta semtertja, vpije nad delavstvom, mojstri, sploh, kdor pride njemu nasproti, ni varen, da bi ga ravnatelj ne nahnulil. Ni pa zadosti, da delavstvo šikanira ravnatelj in nekateri njegovi pomagači, njemu pomagajo še čisto majhne osebe. Najhujši med vsemi je pa sedanji vratar. Ze kot bolniški preglednik je zelo sitnaril in tožil delavce in delavke, zdaj jih pa še bolj. Res žalostno je, da celo delavci pomagajo krvosetu kapitalu sesati delavsko kri in moč. Delavstvo se pa šikanira samo zato, ker je še premalo organizirano. Ne počivajte, delavci in delavke, dokler ne bo zadnji vaš sotrp in sotrpinka v J. S. Z.!

Naznanja se skupinam in plačilnicam J. S. Z., da se vsi dopisi in pisemske pošiljave, naslovljene na centralo »Jugoslovanske Strokovne Zveze«, tudi zadostno frankirajo, ker slučajni so na dnevnem redu, pisma s kaznijo, ker so težka nad 20 g, ker pri tem se centrala jako oškoduje ter nepotrební stroški, ki nastanejo vsled tega. — Jugoslovanska Strokovna Zveza, Ljubljana.

Sava. Znano je, da je slovenski delavec potrpežljiv in da se zaradi tega marsikje z njim tako brezobzirno postopa. Tudi v tovarni na Savi ni v tem oziru najboljše, posebno v ženskem oddelku so postale take razmere, da je le čudno, ker delavke mirno vztrajajo. Nastavljen je tu predelavec, ki, ko je prišel v tovarno, niti pisati ni znal, sedaj pa je postal tako mogočen, da kriči v pokarci za vsako najmanjšo stvarico, dostikrat popolnoma po krivici nad delavkami, jih psuje, uničuje izgotovljeno delo. In celo psuje z neumnimi Kranjci. Ako pa se katera zaradi tega pritoži mojstru Pogačarju, ji ta odgovori, ne da bi se prepričal, kje je resnica: »Ako ti ni prav, lahko greš,« in s tem je konec besedi. Tu se ne gleda, da delake trpijo že radi pomanjkanja dela in novih strojev, katere je uvedla tovarna, kjer več trpijo in manj zaslužijo. Seveda, vrhu tega še šikanirati ubogo delavko, to jim je veselje. Sve-tuje se predelavcu, ako ne bo bolj miren, se lahko zgodi, da delavke izgube potrpežljivost.

Grize pri Celju. V nedeljo, dne 17. avgusta se vrši zjutraj po rani sv. maši

shod J. S. Z. za tukajšnje rudarje in druge delavce pri g. županu Piklnu. Poročal bo g. Vekoslav Zajc.

Brežice na Posavju. V nedeljo, dne 31. avgusta popoldne ob 3. uri se vrši ustanovni shod J. S. Z. pri g. županu Zerkotu blizu kolodvora. Železničarji, opekari, kmetje ter vsa zavedna mladina, pridite ta dan vsi na ta važen shod. Poročal bode g. Vekoslav Zajc.

Sv. Uršula na Plešivcu pri Slov. gradu. Štajersko okrožje J. S. Z. priredi dne 23. in 24. septembra letos III. veliki slavnostni zlet s sledečim sporedom. V soboto, dne 23. avgusta, ob 10. uri skupni odhod velenjskih in školskih delavcev; dohod na goro ob 4. uri popoldne. Ob pol 5. uri skupni shod za delavce. To zborovanje je zelo velikega pomena za jamske delavce, torej naravnost praktično zborovanje. Na ta shod smejo priti samo člani J. S. Z. in zaupni možje. Poroča g. Vekoslav Zajc. Drugo jutro, v nedeljo, dne 24. avgusta, je ob 6. uri sv. opravilo in nato javno zborovanje J. S. Z. pod milim nebom. Na tem shodu poročajo gg. drž. in dež. poslanec dr. Verstovšek, dr. Vele in Vekoslav Zajc. Delavci, pridite od vseh strani na ta veliki shod.

Iz Idrije. Zadnjo soboto so imeli naši socialni demokratje javen shod v gledališču. Sam Čobal iz Zagorja so prišli osrečevati svoje brate, a so dobili malo sohrugov. Bridko se je pritožil nad toliko nehvaležnostjo. Pomislite vendar! Cel teden veliki lepaki vabijo na splošen shod, le delavske koristi se bodo obravnavale, imenitni Čobal, ne več kak Kristan bo govoril, a na shod pride kakih 50 ljudi, skoraj večina To je črna brezbriznost, kliče govornik in vendar se ima soc. demokraciji zahvaliti, da ima sedaj toliko plačo. Pet-najst let se je borila za njega in mu pridobila sedanje stanje, a rudar noče spoznati svojih dobrotnikov! — Nam je seve na misel prišlo, kako smo prvič dobili povišanje plače za 30 kr. na dan, a ravno takrat je idrijska soc. demokracija igrala žalostno vlogo in si svoj vpliv na zgoraj precej zmanjšala. Tuji voditelji so hujskali takrat k štrajku. Rudar je res mislil, da bode on malo zobe pokazal, pa se bode vse treslo pred njim. Sklenil se je štrajk, ob polnoči naj bi se začel. A voditelji, ki so prej hujskali ljudi, niso pričakovali, da bi jim res vse do pičice verjeli, so se sedaj prestrašili odločilnega koraka. Prej so grmeli za štrajk, sedaj pa prigovarjajo ljudem, da niso še zadosti pripravljeni, denarja iz tujih kas ne bo itd. Potem so pa lezli v grad prosit odpusčenja in na Dunaj je šla de-

Možganski valovi, družba z omejeno zavezo.

Angleški: D. Bayley. Slovenski dr. J. K.

»To je,« pravi Ivan Čamel, »dvajseto stoletje; vi ste pa kakor kak trgovski imenitnik iz srednjega veka.«

»Mladenič,« odvrne Viljem Turent, »kar pravim, to je. Vprašajte mojo hčer, če ne verjamete.«

»Res jo imam močno rad, srednjeveška je pa tako kot vi.«

»Hčer je treba vzgojiti, da je taka, kakor gre, pa je prav. Vaša pot pa ne vodi proti zakonu. Ali zdaj to razumete?«

»Pač slišim, kar pravite, toda to nič posebno ne vpliva name. Jaz vas premagam.«

»Dobro, če morete.«

»No, zakaj pa bi se ne oženil z njo. Jaz jo ljubim in ona mene. To je navsezadnje glavna reč. Saj vam ni treba živeti z mano, če vam osebno nisem všeč.«

»Dragi moj, kdo pravi, da mi nisi všeč? Ljubezni fant ste, pa vendar ne morate vzeti moje hčere. Tako je.«

»Ali je tako? Čujte, ali najina sreča nič ne šteje?«

»Ravno narobe, prav nanjo mislim. Ne morem ji pustiti, da vzame moža,

»Jaz pojdem z vama, če bo zadovoljna. Če je take vrste, ostanem kljub temu pri nji.«

Viljem pozvoni in pisar vstopi.

»Reci g. Batu, naj vstopi zdaj,« pravi trgovec. »Z Bogom, Ivan. Marico najdete doma do obeda.«

»Zelo sem vam hvaležen. Ali smem tako razumeti, da če zmorem ustanoviti družbo, ki bo nosila dividendo, mi boste dali Marico.«

»To bo tako dobro, kakor karkoli. Mislim pa, da bi bilo boljše za vas, če odprete prodajalno in začnete trgovati, toda družba pa je tudi dobra. Ali imate že kakšno v mislih? Jaz vam lahko pomagam, če vam je všeč. Precej izkušnje imam v podjetjih.«

»Lepe zahvalim, toda rajše grem po svoji poti. Ne storil bi pa nič, če se Marica odloči, da ne uboga vaših sanjarskih želja.«

»Hitite in vprašajte jo; jaz imam zdaj posla. Ali ste že kaj mislili, kakšne vrste družbo hočete ustanoviti?«

»Da, valovalo mi je po možganih. Dobro bo plačevala.«

Ivan Čamel odide iz pisarne, gre na dvorišče, si najame avtomobil do Maričinega stanovanja. G. Viljem je pa delal denar s svojo živahno trgovino z železom in značaj tega blaga se je menda vtisnil v njegovo dušo.

putacija, naj jih ne udarijo preveč s šibo radi upornosti, obljubijo, da za naprej ne bodo več tako nagajivi. Skezanemu grešniku se rado odpusti, zato se dobro opravili v gradu in pri ministrstvu na Dunaju. A med tem, ko so oni tako pomilovalno vlogo igrali, je delal naš dr. Šusteršič. Tega se ne upajo tajiti, saj ga je deputacija ravno pri ministrstvu dobila, ko je priporil prvi priboljšek 30 kr. na dan. — Seve, ko bi hoteli na shodu kaj takega v spomin poklicati, bi nastal šunder in vrišč. Starejšim rudarjem je to neljub spomin, mlajši tega niso doživeli in voditelji bi klicali: Ni reš! to je laž! itd. In vse bi po gledišču vpilo: laže, izdajalec je, ven z njim! — To je tudi en vzrok, zakaj so rudarji raje godbo na trgu poslušali, kakor Čobala na shodu; šele ob 10. uri, ko je godba končala, je prišlo še kakih 100 ljudi na shod. Vedno trkanje ob prsi: mi smo vse dosegli, nas vse se boji! marsikatega odvrča od shodov, češ, saj vem da ni res. Zato ni tudi one železne močatosti in tistega plivnega drznega nastopa, kakor se vedno priporoča. Delegat Filipič je rekel, da se pri direkciji ne upa sam v imenu rudarjev govoriti, naj se raje glasuje, pa bode vedela direkcija za mnenje rudarjev. A tako postopanje je hudo ožigosalo Čobal. Pravi socialni demokrat se ob taki priliki vzravna pokoncu in brez premišljevanja odločno, tudi s povzdignjenim glasom pove: za mano je masa! Kar govorim jaz, to govori ljudstvo, slišite mene, veste že, kako meni delavstvo. Tako se nastopi! A Filipič spozna resnico! Kako bom vedel za mnenje delavstva? 200 nas je v Idriji organiziranih, kje je pa drugih 1000? Seve, na ta razlog niso vedeli g. Čobal odgovoriti, zato so Angleže v zgradbo postavili. Tam je delavec strokovno organiziran, za vse drugo se nič ne meni, kaj mu mar politika, kaj vera! Kruh, dobra plača, to mu je vse in na tej podlagi se snidejo delavci ene vrste, pa so različnih narodnosti in nasprotnega verizpovedanja. — Pozabili so pa Čobal tu pristaviti, da ravno na Angleškem ni socialne demokracije, ker se delavec briga le za svojo stroko in se vsakemu drugo prosto pusti. Hujskači se ne upajo vpiti, kako se delavcu slabo godi, kako pasje življenje da imajo, pa da ni ne nebes ne pekla, ne Boga ne hudiča. To ne spada v našo stroko, bi ga zavrnil angleški delavec. Glejmo le, kako si priborimo ugled in dobre plače, o večnosti pa bodo drugi govorili. Da bi bil inteligentni delavec podoben živali, katere po smrti več ni, tega mu ne boš dopovedal. Njegova zdrava pamet mu že pravi, da je skoraj nemo-goče, da bi tovariša, ki je umrl, nikoli več ne videl, ali svojega otroka, za katerega se toliko trudi in mu v nežni mladosti umrje, nikoli več ne sreča. Do takih nauk ni dostopen angleški delavec, ker on se le za svojo stroko briga, druge stroke pa prepusti onim, ki so v svoji stroki poučeni. Tam ni mogoče takih pogrebov, kakor beremo pri rdečih sodrugih, da se od tovariša v grobu poslove: nikoli več se ne vidimo! Preden bo šel na limance angleški delavec takim govornikom, kakor so Čobal ali Kristan, bo prej vprašal, ali je pa ta-le govornik res toliko študiral, da hoče o vseh strokah govoriti? Je-li res tak veleum, da je povsod podkovan? Zato na Angleškem ni socialne demokracije, ker je delavec prepa-meten. — To je pa Čobal pozabil pristaviti. Druga nesreča se pri shodu ni zgodila.

KAJ MORA VEDETI VSAK RAZSODEN, PAMETEN IN ZA SVOJ STAN VNET DELAVEC.

1. Da obstoji v Ljubljani za vse slovanske delavce v avstrijskih kronovinah strokovno društvo: »Jugoslovanska Strokovna Zveza«.
2. Da ima ta zveza pravico ustanavljati po vseh avstrijskih kronovinah plačilnice in skupine.
3. Da je vsak delavec dolžan sebi, svoji družini in celemu delavskemu stanu, da se organizira.
4. Da je »Jugoslovanska Strokovna Zveza« najboljša organizacija, ker stoji na kršč-socialnem temelju.
5. Ako še ni, da se takoj organizira s pristopom k »Jugoslovanski Strokovni Zvezi«.
6. Da pridno agitira pri delavcih za to organizacijo.
7. Da naroči, plača, bere in razširja edini frakarstva prost slovenski delavski list »Našo Moč«, ki stane za celo leto 4 K, za pol leta 2 K in za četrt leta 1 K in se naroči lahko vsak dan. Misli, pojdi, stori!

Socialni boj.

Letošnje leto se je na Dunaju ustanovila pod imenom: »Varstena zveza, zveze avstrijskih industrijcev«, ki ima namen boja proti delavskim strokam. S to zvezo so si kapitalistični industrijci ustanovili medsebojno podporno društvo, ki daje v slučaju stavke denarne podpore svojim članom, ki so stavki prizadeti. Član te zveze more biti le oni industrijec, ki je član »Zveze avstrijskih industrijcev«. Izredni člani pa morajo postati tudi taki delodajalci, ki niso v »Bund«, katerih sprejem je sklenilo predstojništvo v sporazumu z »Bundom« z dvetretjinsko večino glasov. Vsak član plača letno članarino in sta se zato ustanovili dve vplačilni članarinski skupini. V I. skupini znaša članarina po izjavi in volji člana v skupini I. b 1 K ali pa 3 krone, v skupini I. b za 1000 K letne vsote plač delavcev, ki jo ima podjetnik naznanjeno pri zavarovalnici proti nezgodam. V II. skupini pa plača članarino v znesku pol odstotka obratnih stroškov zadnjega leta, sicer se pa glede članarine v tej skupini pogodi član z društvom lahko, tudi za drugi način vplačevanja. Ako člani I. skupine zahtevajo tudi odškodnino, ako bi stavkali delavci na domu (Heimarbeiter), tedaj sklenejo o članarini in odškodnini slučajno posebni dogovor.

Vpisnine plača vsak član, kolikor znaša članarina prvega pol leta.

Vsak član je opravičen, ako je bil 180 dni član in je redno prispeval članarino, prositi za podporo, ako je nastal v podjetju štrajk; tožiti za podporo nima pravice.

Odškodnina v skupini I. b more znašati za vsak delovni dan stavke za osebo največ 25, v skupini I. b pa 50 odstotkov povprečnega dnevnega zaslužka vseh neizglednim zavarovanju podvrženih delavcev. V skupini II. pa se izplača odškodnina po prispevkih. Cela (najvišja) odškodnina 25, oziroma 50 odstotkov se more le tedaj dovoliti, ako število stavkajočih delavcev ne znaša v enem podjetju nad 500. Za višje število stavkajočih se določijo podpora po naslednjih določilih povprečnega dnevnega zaslužka, in sicer od:

		v skupini	
		Ia	Ib
501 do 1000	stavkajočih od osebe	12-5 %	25-0 %
1001 „ 1500		10-0 %	20-0 %
1501 „ 2000		7-5 %	9-0 %
2001 „ 4000		5-0 %	7-0 %
nad 4000		2-5 %	2-5 %

Prošnja za podporo se ima od strani člana vložiti v teku štirih tednov, ko je nastala stavka. Navesti je vzroke stavke in drugih potrebnih pojasnil. Na zahtevo vodstva pošilja član poročila o razvoju stavke.

Predstojništvo sklepa o prošnjah v teku štirih tednov, proti sklepom predstojništva je dopusten ugovor na odbor v teku 14 dni. V slučajih dalje časa trajajočih stavk se za prvih osem dni ne izplača nikakga podpora.

Vodstvo zveze obstoji iz sedem odbornikov iz 15 do 25 članov.

Te vrste organizacije naj bi si delavstvo dobro ogledalo in tudi ono skrbelo, da bi imelo v časih stavkar-skih bojev pripravljeno potrebno množino »pulfra«.

Skrb za brezposelno delavstvo na Francoskem.

Vprašanje, kako omejiti brezposelnost in kako pomagati brezposelnim ljudem je že stari predmet razmišljanja socialnih politikov. Rešitev tega vprašanja ni lahka in zato se skuša v posameznih državah rešiti različno. Angleška ima zavarovanje za slučaje brezposelnosti. Na Francoskem pa vlada in občine skrb za delo in zaslužek brezposelnim.

Na podlagi odloka z dne 26. novembra leta 1900. morajo prefekti vsako leto poročati trgovskemu ministrstvu, kaj so v njih departementih (okrožjih) storile občine v obrambo brezposelnosti.

Po poročilih za leto 1911 je vporočilo 549 (1910 : 533) občin v 54 (64) okrožjih zasilna dela. 549 občin je poročalo o vsotah, ki so se porabile v ta namen, in sicer se je izdalo skupno 1.003.597 frankov, od katerih pripade na izplačane mezde 960.538 frankov. Število pri zasilnih delih zaposlenih brezposelnih ljudi je znašalo v 538 občinah 23.993 (med temi 66 žensk). V 470 občinah so bili brezposelni zaposleni 325.136 dni. Popolne podatke o zasilnih delih je podalo 468 občin, ki so imele zaposlenih 20.801 delavca (brezposelnih) skozi 320.980 dni in so porabile za to 845.953 frankov.

Povprečna doba zasilnih del je trajala v 461 občinah:

1 do 10 dni v 144 občinah (31-3 %)	
11 „ 20 „ „ 142 „ (30-8 %)	
21 „ 30 „ „ 73 „ (15-8 %)	
31 „ 40 „ „ 41 „ (8-9 %)	
41 „ 50 „ „ 24 „ (5-2 %)	
51 „ 100 „ „ 29 „ (6-3 %)	
nad 100 „ „ 8 „ (1-7 %)	

Povprečni celotni zaslužek enega brezposelnega, zračunjen za 531 občin je znašal:

do 10 frankov v 21 občinah (4-0 %)	
nad 10 „ 20 „ „ 81 „ (15-3 %)	
„ 20 „ 30 „ „ 75 „ (14-1 %)	
„ 30 „ 40 „ „ 78 „ (14-7 %)	
„ 40 „ 50 „ „ 66 „ (12-4 %)	
„ 50 „ 60 „ „ 40 „ (7-5 %)	
„ 60 „ 100 „ „ 90 „ (17-0 %)	
„ 100 „ 200 „ „ 56 „ (10-5 %)	
„ 200 „ 24 „ „ (4-5 %)	

Povprečna dnevna mezda za 473 občin je pa znašala:

do 100 frank v 3 občinah (0-6 %)	
nad 100 „ 150 „ „ 34 „ (7-2 %)	
„ 150 „ 200 „ „ 131 „ (27-7 %)	
„ 200 „ 250 „ „ 172 „ (36-4 %)	
„ 250 „ 300 „ „ 76 „ (16-1 %)	
„ 300 „ 350 „ „ 16 „ (3-4 %)	
„ 350 „ 400 „ „ 19 „ (4-0 %)	
nad 400 „ 22 „ „ (4-6 %)	

Zasilna dela so se vršila največ na deželi, in sicer: Vzdrževanje cest, dobava, prevažanje in drobljenje kamna, trebljenje jarkov, sekanje in žaganje dreves in zemeljsak dela; v mestih: Vzdrževanje in snazanje cest, trgov, šetališč in javnih vrtov, popraviljanje nabrežij in kanalov, razna zemeljska dela, vzdrževanje pokopališč, šolska dela itd. V nekaterih občinah so vršili tudi dela na javnih poslopih, prevažali gnoj in ga spravljali na kupe; dalje so nakladali in razkladali drva in smolo, izvrševali zidarska in mizarska dela za vzdrževanje šolske opreme; dalje so bili zaposleni pri plinu in vodovodih, pri napravi zidov, pri podiranju; sadili so sadna drevesa in obirali gosence, zbirali in povezovali dračje, izvrševali priprave za veselice, prirejali vojaške tabore itd.

314 občin je navedlo tudi poklic pri zasilnih delih zaposlenih brezposelnih. V 247 občinah so bili izključno poljedelski delavci ali dninarji, v drugih 67 občinah pa po večini težaki, zemeljski delavci in zidarji.

Iz teh podatkov se razvidi, kako lahko bi se tudi pri nas uvedla pomoč za brezposelne ljudi. Potrebni del je vedno dosti in posebno na deželi, kjer primanjkuje delavcev, bi marsikdo začasno dobil zaslužek in preskrbo.

Glasnik

Avstrijske krščanske tobačne delavske zveze.

ROMANJE TOBAČNEGA DELAVSTVA NA BREZJE IN BLEDE.

Povodom Konstantinovega jubileja je sklenil odbor »Podpornega društva«, da priredi v nedeljo dne 21. septembra 1913 romanje na Brezje k Materi božji in na Bled. V ta namen smo naročili poseben vlak, ki bo odpeljal iz Ljubljane državni kolodvor (Spodnja Šiška) 21. septembra ob 5. uri zjutraj. Vlak se ustavi ob 5. uri 8 minut v Vižmarjah, da lahko vstopijo vanj tudi naši tovariši in tovarišice, ki stanujejo v Št. Vidu in okolici. Na Otočce se pripeljemo ob 5. uri 54 minut. Sv. mašo s cerkveno propovedjo bomo imeli v cerkvi Marije Čudodelnice ob 7. uri zjutraj. Po cerkvenem opravilu kratek odih, nakar se podamo na Bled. Podrobno glede na romanje na Bled naznanijo delavstvu zaupnice. V cerkvi na blejskem otoku bodo pete litanije ob 3. uri popoldne. Vlak odhaja s postaje Lesce nazaj v Ljubljano ob 6. uri 45 minut zvečer, z Otoč ob 6. uri 58 minut; v Vižmarje se pripelje ob 7. uri 50 minut, v Ljubljano na državni kolodvor se pripeljemo ob 8. uri 5 minut zvečer. Cena za posebni vlak znaša 2 K 30 vin. (1 goldinar 15 krajcarjev). Pričakujemo obilne udeležbe ob romanju dne 21. septembra na Brezje in na Bled!

× × ×

Vprašanje jutranjega gorenjskega vlaka in tobačno delavstvo. Kakor smo poročali, se je organizacija J. S. Z. in tobačnega delavstva obrnila na oblasti in na naše poslanke, da bi se izposlovalo, da bi jutranji gorenjski vlak prihajal v Ljubljano tak čas, da bi delavstvo, ki stanuje ob gorenjski progi, se tudi zjutraj lahko vozilo v Ljubljano na delo, ker tega s sedanjim vlakom ne more. Gospod komerčni svetnik državni in deželni poslanec Fr. Povše je posredoval v tej zadevi pri ravnateljstvu državnih železnic v Trstu, ki je odgovorilo tako-le gospodu poslancu:

Der k. k. Staatsbahndirektor, Triest.

Triest, am 4. August 1913.

Euer Hochwohlgeboren!

Auf Ihr geschätztes Schreiben vom 24. v. M. erlaube ich mir rücksichtlich

der von der Arbeiterschaft der Laibacher Tabakfabrik angestrebten Früh-erlegung des Zuges 1721 (Ankunft Laibach 7 Uhr 25 Min. vormittags) mitzuteilen, daß diesem dormalen nicht willfahrt werden kann, da Zug 1721 in Abling einen knappen Anschluß an den Tauernschnellzug 705 hat und bei einer Früh-erlegung des Zuges 1721 dieser wichtige Anschluß verloren gienge. Ich werde mich gewiß dem Wunsche der Arbeiterschaft bei günstigerer Gelegenheit erinnern.

A. Garamboš m. p.

Slovensko:

Ravnatelj c. kr. državnih železnic, Trst.

Trst, 4. avgusta 1913.

Vaše blagorodje!

Na Vaše cenjeno pismo z dne 24. m. m. si dovoljujem glede na prošnjo ljubljanskega tobačnega delavstva o preložitvi jutranjega vlaka 1721 (Dohod v Ljubljano ob 7. uri 25 minut) obvestiti, da se za zdaj tej prošnji ne more ugoditi, ker ima vlak 1421 na Jesenicah zvezo z malim prekinom na turski brzovlak 705 in bi se ta važna zveza ne dosegla, če bi ta vlak prej vozil. Gotovo se bom pa spomnil ob ugodni priliki želje tobačnega delavstva.

A. Garamboš l. r.

Mi smo dobro znali, ko smo pričeli akcijo za delavstvu ugodno zvezo zjutraj ob gorenjski progi, da se taka prošnja ne more takoj izvesti. A že z dosedanjim uspehom smo zadovoljni, ker nam je ravnatelj državne železnice v Trstu obljubil, da na našo prošnjo ne bo pozabil. Vsekakor bi bilo le v korist tako železniške uprave kakor tudi delavstva, da bi se uvedel primeren vlak na gorenjski progi, ki bi okoli tri četrt na 7. uro v Ljubljano dohajal. Saj bi lahko vozil le ob delavcih, morebiti od postaje Loka ali Kranja, in četudi samo od Medvod. Železnici bi se izplačal, ker pride veliko delavstva, ki stanuje v šentvidskem, tacenjskem in medvoškem županstvu, v poštev. Pridadeto ni samo tobačno delavstvo, tudi drugo delavstvo bi se vozilo z njim. Ker bi ta vlak pred vsem moral ustrezno koristim krajevnega prebivalstva, bi niti ne bilo potrebno, da bi moral v Ljubljano, južni kolodvor, marveč bi zadoščalo, da vozi le do državnega kolodvora in bi tako ne bilo treba plačati upravi južne železnice raznih pristojbin. Akcijo za ta vlak hočemo nadaljevati, ker korist delavstva res zahteva, da se ta vlak uvede.

Premeščanja v tvornicah. Sedanji preobrat v tobačnih tvornicah, ko uvažajo nove stroje in zato delavstvo premeščajo, povzroča, da se delavstvo večkrat, kot je to bilo prej običajno, premešča od enega k drugemu delu. Vsaka premešitev je že sama po sebi nekaj hudega, osobito za delavko. To ve le tisti, ki pozna dušo delavke. Revica se privadi svojih sotovarišic, se sicer včasih z njimi sporeče, a vzljubi jih, privadi se tudi koticu, kjer dela. Vsaka premešitev se ji zato že huda zdi in jo hudo čuti. Na srce in na čustva delavke se pa današnja doba ne ozira. Kakor zasebniki, tako tudi erar gleda le na to, da žanje iz svojih navodnih suženj kar največ mogoče dobička. Zahteva se, vedno več delajte in kadar premeščajo na boljša mesta, ti pa gledajo nekateri, osobito znani Valjavec, mož, ki naj bi bil lepo tih in miren, da pridejo na boljša mesta take, ki jim k obrazu stoje. To ni prav in ni. Odločno zahtevamo in vljudno prosimo ravnateljstvo ljubljanske tobačne tvornice, da glej na to, da se ob premešitvah postopalo strogo tako, kakor je to predpisano. Cisto nič bi ne škodilo, če bi vse podrejene činitelje krajno ravnateljstvo energično pozvalo, da naj se predpisi spoštujejo in da naj se že tiste protekcije končajo, ki vzbujajo le slabo kri in ki delavstvo upravičeno razburjajo.

Pravnik.

Važni sklepi in razsodbe obrtnih sodišč, katere bi moral vsak delavec poznati.

1. Kolektivna pogodba med delavci in delodajalci ni obvezna v tem, da bi se med posameznimi delavci in delodajalci ne mogle sklepati zasebne pogodbe. (Razsodba obrtnega sodišča na Dunaju dne 17. maja 1912, Cr. IV., 791/12.) Tožitelj, ki je zahteval plačo po kolektivni pogodbi, je propadel, ker je podpisal samostojno pogodbo z manjšo plačo. — 2. Delavec, ki se prostovoljno zadovolji z nižjo plačo, kakor je določena v kolektivni (skupni) pogodbi, ne more pozneje za nazaj zahtevati doplačila, oziroma višje plače. (Odlok obrtnega sodišča na Dunaju z dne 26. junija 1912, Cr. L., 562/12.) —

3. Delavec, ki nima pogodbe glede odpovedi in mu delodajalec odpove na kratki rok, ima pravico do zakonitega odpovednega časa, ako je to zahteval pred pretekom danega odpovednega roka. (Odlok obrtnega sodišča na Dunaju z dne 23. februarja 1912, Cr. III., 379/12.) Torej kdor nima nobene pogodbe zaradi medsebojne odpovedi dela, velja zakonita odpovedna doba, ako se odpovedani pravočasno protivi krajši odpovedi. — 4. V slučaju izključenja odpovedane dobe iz pogodbe je dopustitev iz dela brez odpovedi dopustna tudi v slučaju delavčeve bolezni. (Obrt. sod. na Dunaju 28. marca 1912, Cr. VI., 775/12.) Ako se torej delavec in delodajalec pogodita, da si nastava kadar koli brez odpovedi slovo, sme delodajalec delavca odsloviti iz dela, četudi bi zbolel. Seveda velja za delavca ista pravica nasproti delodajalcu. — 5. Usluženec, ki je delal čez navadni delavni čas in ob vsakokratnem izplačilu plače ni zahteval zato posebne odškodnine, ni pozneje v to opravičen. (Obrt. sod. na Dunaju 21. maja 1912, Cr. VII., 490/12.) Tožbi nekega knjigovodje za posebno plačilo 150 polur v celoti 42 K, se ni ugodilo, in sicer zaradi tega, ker tožnik prej pri izplačilu za čezurno delo nikdar ni zahteval odškodnine. Sodišče je mnenja, da je bil s tem tedaj zadovoljen. Torej pozor, kdor čezurno dela in za to zahteva takoj odškodnine! — 6. Dolžnost odškodnine po § 80. g., odstavka 2. obrtnega reda, ne zapopada škode, ki jo trpi pomožni delavec vsled tega, ker se ne more sklicevati na spričevala izgubljene delavske knjižice. (Odlok obrtnega sod. v Brnu z dne 5. jan. 1912, Cr. I., 1/12.) Neki delodajalec ni mogel izročiti iz dela izstopivšemu delavcu njegove delavske knjižice, ker se je izgubila. Izročil mu je spričevalo o njegovem službovanju. Tvrdka se je zavezala preskrbeti drugo knjižico in posebna spričevala namesto izgubljenih. Obljubljeno novo knjižico je tvrdka vročila delavcu tri dni po odpustu iz dela. Toda dotični delavec se je z ozirom na manjkanje spričeval in dobre delavske knjižice obrnil na obrtno sodišče in je zahteval odškodnino 80 kron za dobo 18 dni. Sodišče mu je priznalo za pet dni po 5 kron, to je 25 kron. Sodišče se je postavilo na stališče, da zahteva po odškodnini, v kolikor se naslanja na izpričevala v izgubljeni knjižici, § 80. g obrtnega reda, ni utemeljena.

Kako mažejo kapitalisti državnike.

Da ne bo potrebno drž. pravniku tega članka čitati, kar naprej povemo, da to, kar opisujemo, se ni zgodilo v Avstro-Ogrski, marveč v Ameriki. Nanesla bo pa že tudi prilika, da se popečamo tudi s škandali v naši državi in zakaj ne gre delavska stvar v državnem zboru kljub splošni in enaki

volilni pravici tako naprej, kakor bi morala iti.

Neki polkovnik Mulhall je odkril velikansko sleparijo ameriških denarnih mogotcev. Mulhall te sleparije dobro pozna, ker je bil celih deset let sijajno plačani zaupnik združenih ameriških denarnih mogotcev. Mulhall je pa zdaj prodal kupčijske tajnosti svojih prejšnjih gospodarjev dvema velikima listoma, ki zdaj ta odkritja objavljata. Mulhall je priložil svojim odkritjem 20.000 pisem, brzojavk, uradnih poročil. Vse to ima v rokah newyorški »World«, ki je že obljubil, da jih izroči odseku ameriškega državnega zbora.

Več let sem je že javna tajnost v Ameriki, da se agentje zveze tvorničarjev sučejo okoli vseh merodajnih ameriških oseb, da preprečujejo vsako postavodajo, ki bi delavstvu koristila. Poslanec Watson, republikanec, je dobival za svojo agitacijo fabrikantom v korist in delavcem v škodo vsak teden 350 dolarjev in je to s pobotnicami potrjeval.

Prejšnji predsednik Taft je bil tudi zelo dostopen dolarjem fabrikantom. Vsak mesec se je dvakrat tajno shajal z voditelji zveze fabrikantov. Vselej je šlo za to, da so se preprečevale postavbe v korist delavstvu in da so se izdajali fabrikantom ugodni odloki. Taft je za protiuslugo zahteval dolarje za volilni sklad! Zveza fabrikantov je veliko poslancev kar naravnost podkupila, da so za njo delali. Mulhall navaja njih imena. Celo sluge v zbornici so fabrikantje podkupovali. Prvi sluga je dobival mesečno po 50 dolarjev. »World« objavlja fotografije pobotnic, s katerimi je potrdil, da je dobil po 50 dolarjev za »usluge« fabrikantom.

Okno v svet.

35 delavcev je povozil vlak pri Hoggiju v Italiji.

Nazadovanje rojstev na Pruskem. V Prusiji je število rojstev leta 1912. nazadovalo za 5224 oseb. Ali prično Prusi slediti francoski nenravnosti in popačenosti?

Angleška strokovna društva (Trade Unions) so štela koncem zadnjega zvezičnega leta 158 zvez z 874.271 člani. Dohodki so znašali 78.767 funtov šterlingov = 1.890.000 kron, izdatki 96.939 funtov šterlingov = 2.326.000 kron.

»Domovje moje«. Po uradnih izkazih se je izselilo od leta 1876. do leta 1910. iz Avstro-Ogrske v Ameriko 1 milijon 845.382 ljudi. Leta 1911. je pa še iskalo 602.000 avstrijskih delavcev kruha izven prelube domovine.

Prva šolska ravnateljica na Nemškem. Za ravnateljico na katoliški dekliški ljudski šoli v Düsseldorfu je bila nedavno imenovana gđica S. Bechem.

Izdajatelj in odgovorni urednik **Miha Moškerc**
Tisk Katoliške Tiskarne.

Pristopajte k Jugoslovan. Strokovni Zvezi!

Koroško! CELOVEC! Koroško!
Edino slovensko narodno podjetje!
Hotel TRABESINGER v Celovcu
Velikovska cesta št. 5.

Podpisana voditeljica »Hotela Trabesinger« se vlijudno priporoča vsem velečenim slovenskim in slovanskim gostom, ki prenočujejo ali več časa ostanejo v Celovcu.

V hotelu se dobe lepe, snažne sobe po primerni ceni; nudi se izborna kuhinja in zajamčeno pristna in dobra vina iz slovenskih gor. Na razpolago je tudi kegljišče poleg senčnatega vrta. V hotelu Trabesinger dobite vsak dan, posebno pa v sredah, prijetno slovensko družbo.

Slovenci, ustavljajte se samo v edino slovenski narodni gostilni »Hotel Trabesinger« v Celovcu, kjer boste vedno dobro postreženi.

Za mnogobrojen obisk se priporoča voditeljica hotela

Leon Alojzija.

Tovarne za asbestškrilj »ZENIT«
družba z om. zav. Mor. Žumberk

dobavljajo najboljši in najcenejši

krovski material

Zastopnik: **ZAJEC & HORN, Ljubljana, Dunajska cesta 73**

Solidno izdelane
dežnike in solnčnike
priporoča
po najnižjih cenah
L. Mikusch, Ljubljana,
Mestni trg št. 15.

Bogata zaloga ženskih ročnih del in zraven spadajočih potrebščin.
F. Meršol LJUBLJANA
Mestni trg 18.
Trgovina z modnim in drobnim blagom.
Velika izbor vezena, čipk, rokavio, nogavio, otroške obleke in perila, pasov, predpasnikov, žepnih roboev, ovratnikov, zavrtno, volne, bombaža, sukanca itd.
Predtiskanje in vezenje monogramov in vsakovrstnih drugih risb.

Pozor, slovenska delavska društva!
Kupujte svoje potrebščine pri znani in priporočljivi domači manufakturni trgovini
Janko Češnik
(Pri Češniku) LJUBLJANA
Lingarjeva ulica - Stritarjeva ulica
v kateri dobite vedno v veliki izbiri najnovejše blago za ženska in moška oblačila.
Postrežba poštena in zanesljiva.

A. ŽIBERT, Ljubljana
Prešernova ulica
priporoča svojo
veliko zalogo čevljev do
:: mačega izdelka ::

Zagrebski
Franck
kot tovarniško znamko
priporočujemo najboljši pridatek za kavo!

— 132 —

nanaša na poglobitno stvar ali na bistveno kakovost tega, kar se je nameravalo ali izreklo, tedaj ne nastane za premoteno osebo nobena obveznost (§ 871. obč. drž. zak.).

3. K bistvenim lastnostim veljavne pogodbe spada slednjič možnost, to storiti, kar se je pogodilo. Kar se ne more storiti, to je takorekoč nemogoče in nedovoljeno, ne more biti predmet veljavne pogodbe.

Obrtniku je pripušeno, da se na kak način prepriča o strokovni sposobnosti pomožnega delavca.

Druge določbe glede pogodbe o plači obsega občni državljanski zakonik v §§ 1151.—1163. Kot najvažnejše omenimo naslednje določbe. Ako naroči kdo kako delo ali kak izdelek, tedaj se misli, da je privolil tudi primerno plačilo. Ako plačilo ni določeno niti v pogodbi niti po zakonu, določi ga sodnik (§ 1152.). — Pri bistvenih pogreških, vsled katerih je izdelek neraben, ali ki nasprotujejo izrecnemu pogoju, ima naročnik pravico, odstopiti od pogodbe. Ako tega noče storiti, ali ako niso pogreški niti bistveni niti proti izrecnemu pogoju, tedaj sme zahtevati ali izboljšanje ali primerno odškodovanje, in v ta namen sme obdržati primeren del plačila (§ 1153.). — Ako naročenec po svoji krivdi ne izpolni obljube v pogodjenem času, tedaj naročnik ni več dolžan sprejeti naročeno stvar; tudi more (naročnik) zahtevati povračilo škode, ki je iz tega nastala (§ 1154.). — Tudi za opravila in dela, ki se niso dovršila, pristoji naročniku primerna odškodnina, ako je bil pripravljen delo izvršiti, pa ga je naročnik po krivdi ali po naključju, ki se je pripetil v njegovi osebi, ovrli ali sploh prikrajšal za izgubo časa (§ 1155.). — Praviloma pristaja plačilo po dovršenem delu. Ako se pa delo vrši v gotovih časovnih oddelkih, ali ako so z njo zvezani stroški, katerih naročenec ni prevzel, tedaj ima le-ta (naročenec) pravico, zahtevati del plačila, ki je primerno opravilu ali izdelku, in nadomestek za stroške, še preden je izdelek dovršen ali delo popolnoma dokončano (§ 1156.). — Delavci, ki so bili naročeni za določeno čas ali do dovršitve kakega izdelka, ne smejo brez zakonitega vzroka niti dela popustiti, niti biti odpušeni, preden je potekel čas, in preden se je dovršil izdelek. Ako se delo pretrga, odgovorna je vsaka stranka za svojo krivdo, toda nobena ne za naključek (§ 1160.).

§ 73.

Pomožni delavci.

S pomožnimi delavci se v tem zakonu umejo vsi delavci, kateri imajo pri obrtnih podjetjih praviloma opravilo, brez razločka starosti in spola, in to:

— 129 —

Ako pade semenj na nedeljo ali praznik, vršiti se ima v naslednjem delavniku. V slučaju, da bi se nameravalo semenj preložiti na kak drug čas, treba je dobiti za to dovoljenje podelitvenega oblastva, in preložitev naj se primerno razglasi. (Dvorni dekret z dne 22. aprila 1782 in 29. maja 1807.)

§ 71.

Podelitev semanje pravice.

Posebni predpisi določajo, kako občine dosegaajo pravico, imeti semnje, in na kaj se je ozirati pri takih dovolitvah. Obstoječim pravicam imeti semnje se je moči odreči samo s privoljenjem oblastva, ki daje dovoljenje; to pa mora poprej zaslišati za obrte dotičnega kraja obstoječe zadrage.

Pravico za letne semnje podeljuje občinam politično deželno oblastvo. (Min. naredba, 19. jan. 1853, drž. zak. št. 10.) — Dovoljenje za tedenske semnje (trge) in za preložitev tržnega dne pri tedenskih semnjih daje politično oblastvo prve stopnje, kar se pa mora naznaniti trgovinskemu ministrstvu potom političnega oblastva. (Drž. min. ukaz, 18. marca 1886, št. 1452.)

Kadar se podeljuje pravica za semenj, zlasti za tedenski semenj, naj se povprašajo tudi tisti najbližji kraji, ki že imajo (tako pravico, če imajo proti ustajovitvi novega semnja kake ugovore; kajti semnji naj se porazdele tako, da ne bodo ovirali drug drugega; tudi naj ne imata dva sosednja semnjska kraja istega dne semenj. (Najvišji ukaz z dne 4. novembra 1788.)

VI. Poglavje.

OBRTNO POMOŽNO OSEBJE.

1. Splošna določila.

§ 72.

Razmere med samostojnimi obrtniki in njih pomožnimi delavci se v mejah, potegnjenih z zakoni, ustanove s svobodnim dogovorom.

Če ni dogovora, razločajo najprej za to izdani posebni predpisi, potem pa občni meščanski zakonik.

Pravno razmerje med delodajalcem in delojemalcem nastane vsled svobodne pogodbe. V prvi vrsti je torej za presojanje pravic in dolžnosti obeh strank merodajno to, kar sta se dogovorili, seveda pod pogojem, da dogovor ne nasprotuje zakonitim določbam. Šele ako bi kakšna bistvena točka o pravem razmerju ne bila vsprejeta

Gričar & Mejač

Ljubljana, Prešernova ulica 9

priporočata svojo največjo zalogo
izgotovljenih oblek za gospode,
dečke in otroke.

Novosti v konfekciji za dame.

Sladni čaj-zajtrk!

Kr!l! 50% prihranka in okusen zajtrk, južina! dose-
žejo oni, ki namesto kave, čaja, kakaa, sladne kave, pijejo
sladni čaj. Ako se ga uporablja pri dojenčkih namesto
moke za otroke, so otroške bolezni manj nevarne. — Je za po-
lovico cenejši. Dr. pl. Trnkóczyjev sladni čaj ima ime Sladin in
Moči! je vedno bolj priljubljen. Povsod 1/4 kg zavoj 60 vin.
Tudi pri trgovcih. Po pošti pošlje najmanj 6 zavojev
lekarnar Trnkóczy v Ljubljani. Ta lekarnar je svojih osem
otrok zredil s sladnim čajem. Glavne zaloge na Dunaju: le-
karne Trnkóczy: Schönbrunnerstrasse št. 109.
Zdravje! Josefstädterstrasse št. 25, Radetzkyplatz št. 4.
V Gradcu: Sackstrasse št. 4.
Priporočljiv zlasti za one, ki se čutijo bolne, slabe.
Za resničnost tega naznanila jamči 6 tukaj navedenih tvrdk
Trnkóczyjevih, istotako ugodne sodbe zaupanja vrednih oseb.

Putniki v Ameriko
Najboljše, najcenejše, najvarnejše
na
Simona Kmetelka
v Ljubljani Kolodvorske ulice 28.
Brezplačno pojasnila daje se brezplačno.

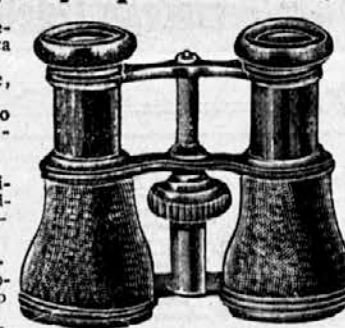
FR. P. ZAJEC, Ljubljana
Stari trg št. 9.

Izprašani optik.

Zalagatelj c. in kr. armade, c. in kr. vojne
mornarice, c. kr. domobranstva itd.

Največji optični zavod.

Prvi special-
ist za
očala in
šćipalnice,
narejene
strogo
natan-
čno po
naročilu
in zdravni-
ških pred-
pisih. —
Nadalje
priporo-
čam svo-
jo veliko
strokov-
njsko pravilno izdelanih toploterov, zrako-
merov, daljnogledov vseh vrst, kakor Zeiss, Busch,
Goerz itd. Vsa popravila izvršujem v svoji lastni
po najnovejšem sistemu z električnim obratom urejeni delav-
nici in je ogled iste mojimi cenj. odjemalcem vsak čas dovoljen.
Bogata zaloga najboljših ur, zlatnine in srebrnine. Zahtevajte cenik.

Lekarna „Pri kroni“ Mr. Ph. A. Bohinc
Ljubljana, Rimska cesta št. 24.

Priporočajo se sledeča zdravila:

Balzam proti želodčnim bolečinam, steklenica 20 v.
Kaplje za želodec, izvrstno, kreplivo in slast do
jedi pospešujoče sredstvo, steklenica 40 v.
Kaplje zoper želodčni krč, steklenica 50 v.
Posipalni prašek, proti ognjivanju otrok in proti po-
tenju nog, skatlica 50 v.
Ribe olje, steklenica 1 krono in 2 kroni.
Salicilni kolodij, za odstranitev kurjih oces in trde
kože, steklenica 70 v.
„Sladin“ za otroke, skatla 60 v.
Tinktura za želodec, odvajalno in želodec kreplivo
sredstvo, steklenica 20 v.
Trpčev sok, izvrstna pripomoček proti kašlju, ste-
klenica 1 krono.
Železnato vino, steklenica 2 kroni 60 v in 4 krono 80 v.

Zdravniško priporočeno zdravilno sredstvo:

BIOGLOBIN

Kri tvoreča pijača izvrstnega okusa.
Odlično kreplivo sredstvo za mlade in stare.
V steklenicah po K 3/50 in K 2/— v vsaki
lekarni. — Glavna zaloga za Kranjsko:

Mr. R. Sušnik

lekarna „Pri zlatem jelenu“
Ljubljana, Marijin trg.

Edina in najkrajša linija v Ameriko!

Samo 5 dni!

iz Hawre v
New-York

francoska prek-
morska družba.

Veljavne vozne liste (Sifkarte) za francosko linijo iz
Hawre v New-York in listke za povratek iz Amerike
v staro domovino, po najnižji ceni

in brezplačna po-
jasnila daje samo
potovalna pisarna v Ljubljani, Dunajska cesta št. 18
v hiši „Kmetke posojilnice“.

ED. ŠMARDA

Največja in najstarejša
tovarna lončenih peči in
raznih lončenih izdelkov

Avguſt Dreſe, Ljubljana

— Mnogokrat odlikovana. —

Priporočajo se slavnemu
občinstvu in prečastiti du-
hovščini v naročila na
štedilna ognjišča
in peči

preproste in najfinejše, iz-
vršene v poljubnih moder-
nih barvah in vzorcih naj-
bolj strokovnjaški, solidno
in trpežno po najnižjih ce-
nah. Župniščem, samosta-
nom in šolam dovoljujem
znaten popust. Ilustrirani
ceniki so na razpolago.

IVAN JAX in SIN v Ljubljani,
Dunajska cesta 17

priporočajo svojo bogato zalogo raznovrstnih

voznih koles in
šivalnih strojev

— za rodbino in obrt. —

Najboljša, najsigurnejša prilika za štedenje!

Ljudska Posojilnica

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani, Mikloſiſčeva cesta št. 6

pritliče, v lastni hiši, nasproti hotela „Union“ za frančiſkansko cerkvijo

sprejema hranilne vloge in vloge v
tekočem računu, za katere jamčijo
ne samo njeni zadruſniki, temveč tudi

cela deſela Kranjska

in jih obrestuje po

4 3/4 0/0

brez kakega odbitka, tako da sprejme vlož-
nik od vsakih vloženih **100 kron čistih**
obresti 4.75 krón na leto. Stanje vlog je
bilo koncem marca 1913 čez **22 milijonov**
kron. Za nalaganje po poſti so poſtnohra-
nilnične poloſnice brezplačno na razpolago.

Načelstvo.

v dogovor, ali ako bi sploh ne bilo nobenega dogovora, uporabljajo
se posebni predpisi (obrti red, trgovinski zakonik za trgovinske
usluſžbenice), slednjič občni državljanski zakonik.

Delovna pogodba je tista vrsta pogodb, v kateri se ena stranka
zaveſe, izvrſevati kako delo (delojemalec), druga stranka pa prvi
za to delo obljubi pogojeno plačilo (delodajalec).

Za veljavnost vsake pogodbe, torej tudi delovne in učne, se
zahtevajo sledeče bistvene točke: zmoſnost osebe, resnično privo-
ljenje obeh strank in moſnost izpolnitve tega, kar se je dogovorilo.

1. Zmoſnost osebe. V avstrijskem civilnem (državljan-
skem) pravu velja v obče pravilo, da nedoletne osebe (t. j. osebe med
14. in 24. letom) ne morejo brez očetovega, oziroma varihovega privo-
ljenja prevzeti nobene dolſnosti. To pravilo velja tudi za osebe,
ki ostanejo tud po 24. letu iz kakrſnegakoli vzroka v očetovski ali
variſki oblasti, oziroma pod kuratelo (§ 865. obč. drſ. zak.). Prim.
tudi § 2. o. r.

Kot delodajalec more torej vsak samostojni obrtnik skle-
pati delovne pogodbe. — Le kadar se obrt vrſi na račun nedolet-
nega lastnika, na račun kakega polnoletnega lastnika, ki ostane
vsled svojih duſevnih ali telesnih napak tudi po 24. letu v očetovski
ali variſki oblasti, dalje na račun sodnijsko proglašenega zaprav-
ljivca, ne more lastnik sam pravomočno sklepati delovnih pogodb
s pomočniki. Zato je treba vselej privoljenja zakonitega zastopnika
(očeta, variha, kuratorja). Isto velja za slučaj, da se obrt vrſi na
račun konkurzne mase.

Koliko je obrtnikov nameſtnik ali poslovođa upravičen spre-
jemati pomočnike in vajence, to se ravna po dotičnem pooblastilu.

Kot delojemalci ne morejo v obče nedoletni obrtni po-
moſni delavci sami skleniti veljavne delovne ali učne pogodbe,
ampak le s privoljenjem zakonitega zastopnika.

Vendar je treba pri tem razločevati sledeče: — Zakon z dne
8. marca 1885 (drſ. zak. št. 22) je uvedel za obrtne pomoſne delavce
dotlej neznano starostno stopnjo 16 let, in imenuje obrtne delavce
pred izpolnjenim 16. letom mladostne pomoſne delavce.
Za le-te zahteva, da se jim delavska knjiſica ne sme izročiti brez
privoljenja očetovega ali varihovega, oziroma bivaſiſke občine
(§ 80. o. r., odst. 2). Dalje zahteva, da brez privoljenja zakonitega
zastopnika (oče, varih) ne morejo mladostni pomoſni delavci stopiti
v delovno ali učno razmerje (§ 80. b o. r.). — O obrtnih pomoſnih
delavcih nad 16 leti nima omenjeni zakon nobene določe glede
pravne zmoſnosti sklepati delovne pogodbe.

Zato je treba v tem oziru ostati pri občnem državljanskem za-
koniku, ki zahteva, da smejo v očetovski oblasti stoječe
osebe (do izpolnjenega 24. leta) sklepati — delovne ali učne po-
godbe samo z dovoljenjem očetovim. One nedoletne osebe,
ki so v variſki oblasti in so že izpolnile 16. leto, pa
smejo tudi brez varihovega privoljenja stopiti v sluſbo, in varih jih
brez zadostnega vzroka ne sme poklicati iz sluſbe pred zakonitim
ali dogovorjenim časom. Nedoletniki, ki stojé v variſki oblasti in
so izpolnili 16. leto, so torej v tem oziru mnogo bolj samostojni nego
nedoletniki v očetovski oblasti.

Nadaljno vaſno vpraſanje je, ali potrebuje nedoletni pomoſni
delavec privoljenja svojega zakonitega zastopnika v vseh slučai-
jih, kadar se sklepa delovna pogodba, ali morda zadostuje en-
kratno privoljenje tudi za druge poznejše slučaje. Tudi v tem
oziru je obrtni zakon zelo pomanjkljiv, ker nima nobene tozadevne
jasne določe. Po besedilu dotičnih predpisov v delavski knjiſici
in z ozirom na dejanske razmere bi bilo soditi, da velja enkratno
privoljenje zastopnikovo tudi za poznejše delovne pogodbe. Po obč-
nem državljanskem zakoniku je pa treba za vsako pogodbo posebej
posebna privoljenja nedoletnikovega zastopnika, izvzemſi slučaj,
da je nedoletnik izpolnil 16. leto in stoji v variſki oblasti.

Kar si je nedoletnik pridobil z lastno pridnoſtjo, s tem sme
svobodno razpolagati, ako ga ne preskrbljujejo več starſi (§ 115. obč.
drſ. zak.). Isto sme storiti pod enakim pogojem nedoletnik v variſki
oblasti (§ 246. obč. drſ. zak.). Ako je nedoletnik v oskrbi starſev,
tedaj je to premoſenje sicer njegova last, toda oče ima pravico to
premoſenje upravljati (§ 149. obč. drſ. zak.).

Sodnijsko razglašeni za pravljivi morejo kot delojemalci
stopiti v sluſbeno razmerje tudi brez dovoljenja kuratorjevega
(oskrbnikovega), ker se mu je z dotičnim sodnijskim ukrepom od-
vzelo samo svobodno razpolaganje s premoſenjem, ne pa tudi pra-
vica, razpolagati s svojo delovno moſjo.

Iz isteſga vzroka more tudi kridatar kot delojemnik svojevoljno,
brez posebnega dovoljenja sklepati delovne pogodbe.

Zakonite omejitve glede sprejemanja mladostnih delavcev in
ſenskih oseb pri obrtnih podjetjih glej pri §§ 94., 95., 96. b o. r.

2. Pri vsaki pogodbi se dalje zahteva resnična privoli-
te v obeh strank, in ta privolitev mora biti svobodna, resna, določna
in razumljiva. Kdor se poſluſuje dvoumnih izrazov, da bi prekanil
koga drugega, mora dati zadoſčenje (§ 869. obč. drſ. zak.). Ako je
stranka premoſtila drugo stranko po napačnih podatkih, in se zmoti